

Аналіз судової практики України засвідчує, що оцінка «уразливого стану» як оціночного поняття потребує індивідуалізованого підходу. Дослідження конкретних вироків показало, що суди визнають уразливий стан доведеним на підставі комплексного аналізу доказів: матеріалів НС(Р)Д, медичної документації, висновків судово-психіатричних експертиз та фактичних обставин життя потерпілих. Такий підхід дозволяє встановити зв'язок між уразливим станом і діями обвинувачених, які використовували цей стан. Також можемо зробити висновок, що подібний аналіз судової практики у розширеному варіанті може стати основою для визначення орієнтовних індикаторів уразливості для кожного виду експлуатації, які можна застосовувати як «чек-лист» для практиків.

Список використаних джерел

1. Рішення Дунаєвського районного суду Хмельницької області від 03 липня 2023 року у справі № 674/231/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111955601>.
2. Вирок Івано-Франківського міського суду Івано-Франківської області від 1 липня 2021 року у справі № 344/96/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98005143>.
3. Постанова Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду від 02.11.2021 р. у справі № 750/5031/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/100919043>.
4. Рішення Малинівського районного суду Одеси від 13 квітня 2023 року у справі № 522/17142/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110202055>.

Павлюх Ольга Анатоліївна,

доцент кафедри кримінального права та процесу Державного податкового університету, кандидат юридичних наук, доцент;

Дучимінська Леся МIRONІВНА,

начальник управління контролюючої роботи Головного управління Пенсійного фонду України у Волинській області

ПРОБЛЕМИ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНУ УКРАЇНИ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У ЧАСІ В ОРГАНАХ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Загальноновизнаним на науковому рівні є висновок про те, що під зворотною дією закону про кримінальну відповідальність у часі слід розуміти випадки поширення нового законодавчого акту на діяння, які були вчинені до набрання ним юридичної сили (чинності тощо) [1, с. 271]. При цьому вчені вивели практично всі можливі випадки, включаючи й ті, що стосуються діяльності органів Пенсійного фонду

України (ПФУ), коли до винних у вчиненні кримінальних правопорушень осіб та засуджених мають застосовуватись положення ст. 5 КК України з означеного питання [2, с. 30–31].

Поряд з цим, як показує судова практика, окремі аспекти з означеного предмета діяльності у деяких учасників кримінального провадження викликають правові дискусії та заперечення з огляду їх неоднозначності, колізійності та юридичної невизначеності, які можуть впливати на рівень законності, обґрунтованості та вмотивованості судових рішень (ст. 370 Кримінального процесуального кодексу (КПК) України), а також на ефективність реалізації завдань кримінального процесуального законодавства (ст. 1 КПК) та КК (ст. 1) у цілому, зокрема у діяльності органів ПФУ. Так, тільки у 2024 році з цих та інших підстав в Україні у 313 тис. 280 кримінальних провадженнях (44,9 % у загальній структурі всіх облікованих) остаточне рішення органами досудового розслідування і судах прийнято не було [3].

Концептуальні засади та правові гарантії, що мають забезпечувати належний рівень правової культури у діяльності учасників кримінального провадження (ст.ст. 36–41), а також судів різних інстанцій з питань застосування положень ст. 5 КК України щодо зворотної дії закону про кримінальну відповідальність, визначені у ст. 58 Конституції України та відповідних рішеннях Конституційного Суду України, які є обов'язковими для виконання на території нашої держави усіма фізичними і юридичними особами та органами державної влади, включаючи ПФУ (ст.ст. 2, 97 Закону України «Про Конституційний Суд України» та ст.ст. 147, 151-2 Конституції України).

Зокрема, у рішенні Конституційного Суду України від 09.02.1999 № 1-рп/99 (справа про зворотню дію в часі законів та інших нормативно-правових актів) з цього приводу констатовано, що положення ч. 1 ст. 58 Основного закону України стосуються людини і громадянина (фізичної особи), а, отже, вони мають пряме відношення до всіх учасників як сторони обвинувачення (ст.ст. 36-41 КПК), так і сторони захисту (ст.ст. 42-54 цього ж Кодексу), а також суддів і судів всіх інстанцій, які здійснюють розгляд кримінальних правопорушень, і тому можуть чи зобов'язані застосовувати положення вказаного правового інституту, на чому постійно акцентують увагу й науковці.

Аналогічний висновок з даного питання зробив Конституційний Суд України у своєму рішенні від 13.05.1997 № 1-рп (у справі щодо несумісності депутатського мандата), зазначивши при цьому, що положення ст. 58 Конституції України у силу підвищеної юридичної відповідальності депутатів усіх рівнів не можуть розповсюджуватись на тих із них, які були обрані у період з 27.03.1994 по 08.06.1995, коли ці особи вправі були займатись іншими видами діяльності поряд з виконанням депутатських повноважень.

Саме на цьому аспекті діяльності акцентував увагу Держкомітет України з питань регуляторної політики та підприємництва у своєму

листі від 31.05.2006 № 3967, а також постійно наголошує Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК).

Теоретично та юридично значущим у сенсі предмета дослідження у цій науковій статті можна визнати й рішення Конституційного Суду України від 19.04.2000 № 6-рп/2000 (справа про зворотну дію кримінального закону в часі), у якому зроблено офіційний висновок про те, що закони мають зворотну дію в часі у випадках, коли вони пом'якшують або скасовують кримінальну відповідальність особи.

Поряд з цим, як показує практика, органи ПФУ постійно ігнорують у своїй діяльності зазначені рішення Конституційного Суду України та порушують таким чином основоположні права, законні інтереси і свободи тих осіб, які мають статус пенсіонерів та перебувають на їх обліку.

Отже, в наявності складна прикладна проблема, яка лежить у площині виконавської дисципліни зазначеного органу державної влади, а також має стати окремим предметом наукових досліджень з означеного питання.

Список використаних джерел

1. Борисов В. І. Зворотна дія закону про кримінальну відповідальність. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 17: Кримінальне право / редкол. В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст.голови) та ін.; Нац.акад.прав.наук України. 2017. 1064 с. С. 271–272.

2. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за ред. О. М. Джужи, А. В. Савченко, В. В. Черня. 2-ге вид., перероб. і доповн. Київ: Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

3. Єдиний звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення за 2021–2024 рр. Про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-pravoporushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2>

Панченко Євгеній Вікторович,

т.в.о. першого заступника начальника
Департаменту міжнародного
поліцейського співробітництва
Національної поліції України

РОЛЬ ДЕПАРТАМЕНТУ МІЖНАРОДНОГО ПОЛІЦЕЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Транскордонний характер сучасної злочинності, зокрема кіберзлочини, торгівля людьми, незаконний обіг наркотиків, фінансові шахрайства, воєнні злочини формують потребу в ефективних механізмах міжнародного поліцейського співробітництва. В Україні